

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره سی و پنجم - ۲ تا ۸ اسفند ۱۳۹۹

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۹ اسفند ۱۳۹۹

۳۵

بنام خداوند جان و آفریننده

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره سی و پنجم - ۲ تا ۸ اسفند ۱۳۹۹

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۳۵

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۹ اسفند ۱۳۹۹

فهرست مطالب

- درآمد: وقوع تعارض منافع بر بستری از منازعهٔ سیاسی ۲
- بررسی لایه‌های تعارض منافع در آموزش و پرورش با عمق بیشتر ۶
- لزوم تبدیل تعارض منافع به یکی از استانداردهای قانون‌گذاری ۶
- تعارض منافع در نظام حکمرانی ۷
- دخالت روسای اتاق در چیدمان عوامل نظارت بر انتخابات هیات نمایندگان اتاق ایران: مصداق تعارض منافع ۷
- همه در معرض خطر تعارض منافع هستیم ۸
- توصیه به انتشار گزارش دو مصوبه تعارض منافع توسط شهرداری ۹
- راهبرد جلوگیری از تعارض و تراحم منافع برای قوای سه‌گانه ۹
- مصوبه کمیسیون تلفیق؛ چگونه تعارض منافع فقر را دامن می‌زند؟ ۱۰
- راهکارهای مدیریت موقعیت‌های تعارض منافع چیست؟ ۱۰
- تعارض منافع این کشور را به خاک سیاه می‌نشانند ۱۱
- تعارض منافع نمی‌تواند مانع پروژه سلامت الکترونیکی باشد ۱۱
- ضرورت پایش، امتحان و آموزش مدیران در مباحث تعارض منافع ۱۲
- نیازمند ایجاد کمیسیون مستقل مدیریت تعارض منافع هستیم ۱۲
- تعارض منافع کانون وکلا، عامل بروز انحصار در اخذ پروانه وکالت ۱۳
- مصادیق فرضی تعارض منافع در شهرداری رشت ۱۳
- برکناری رئیس شرکت هواپیمایی تونس ایر و اعتصاب کارکنان ۱۴
- حسابرسی مستقل و پیشگیری از تضاد منافع ۱۴
- تعارض منافع در وزارت بهداشت، محل رونق تولید داخلی است ۱۵
- موسسه‌ای برای حل تضاد منافع در کسب‌وکارها در افغانستان ۱۵
- تحلیل فضای مجازی: راه دشوار مبارزه با تعارض منافع ۱۶

درآمد: وقوع تعارض منافع بر بستری از منازعه سیاسی

سمانه سهرابی

سرنوشت لایحه مدیریت تعارض منافع در خدمات عمومی دولت در مجلس شورای جدید، یک نشانه و نمود آشکار از سرنوشتی است که هر طرح و لایحه و اقدام کارشناسانه دیگر در ایران ممکن است به آن دچار شود: بی‌خاصیت شدن امر کارشناسی ذیل کشمکش‌ها و منازعات سیاسی دامنه‌دار. استدلال من در این نوشته این است که اگر بتوانیم تعارض منافع را به عنوان یک امر کارشناسی و فنی بر بستر وسیع‌تری از تعارضات سیاسی قرار داده و درک کنیم، در مبارزه با آن به خطا رفته‌ایم. برای اینکه این مسئله را توضیح دهیم، بر ماجرای کشمکش مجلس و دولت درباره لایحه تعارض منافع تمرکز کرده‌ام.

ماجرا به طور خلاصه از این قرار است که در سال‌های ۱۳۹۴-۱۳۹۶ با ورود ادبیات جهانی مقابله با تعارض منافع و عیان شدن تدریجی عوارض و پیامدهای تعارض منافع کارکنان و مدیران سطوح مختلف دستگاه‌های حکومتی، نوعی اجماع نظر نسبی در میان نخبگان درون حکومت پدید آمد که برای مقابله با فساد و منفعت‌طلبی شخصی که زمینه‌ساز ناکارآمدی سیستم و گسترش فقر و تضاد طبقاتی است، مقابله با تعارض منافع امری ضروری است. پیرو شکل‌گیری همین اجماع بطئی و تدریجی، هم در مجلس و هم در دولت تلاش‌هایی در این زمینه آغاز شد. در معاونت حقوقی ریاست جمهوری و مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری به عنوان بازوی اندیشکده‌ای دولت و در مرکز پژوهش‌های مجلس به عنوان بازوی اندیشکده‌ای مجلس، تیم‌های کارشناسی وارد بررسی مسئله شدند. همزمان در سایر اندیشکده‌ها و بخش‌های دولت و نهادهای تحقیقاتی بررسی‌های در این زمینه آغاز شد تا اینکه اولین خروجی این دستاوردها در پیش‌نویس لایحه مدیریت تعارض منافع دولت که برای نظرخواهی عمومی منتشر شد (دی ۱۳۹۶) و همزمان گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس در مورد دسته‌بندی و انواع موقعیت‌های تعارض منافع (تیر ۱۳۹۶) و راهکارهای پیشگیری و مدیریت تعارض منافع (اسفند ۱۳۹۶) بازتاب یافت.

یک سال پس از اقدام دولت برای نظرخواهی عمومی در مورد لایحه مدیریت تعارض منافع و برگزاری جلسات و نشست‌های کارشناسی متعدد در این زمینه، تعدادی از نمایندگان مجلس اقدام به ارائه طرح مدیریت تعارض منافع به هیئت رئیسه مجلس کرده و با پیگیری‌هایی که انجام دادند طرح همان زمان اعلام وصول شد (اسفند ۱۳۹۷). نظری اولیه به آن طرح نشان می‌دهد که طرح عجولانه، بدون ساختار دقیق کارشناسانه و پختگی لازم حقوقی نوشته شده است و در واقع چیزی بیش از یک تمرین دانشجویی نیست. چند نقطه مبهم و پرسش کلیدی در اینجا وجود دارد:

- در شرایطی که دولت تیم کارشناسی خیره و فراگیری برای طراحی لایحه مدیریت تعارض منافع تشکیل داده و این تیم نیز بعد از یک سال کار فشرده اقدام به انتشار پیش‌نویس لایحه برای نظرخواهی عمومی کرده بود،

چه لزومی داشت که شماری از نمایندگان مجلس اقدام به ارائه طرحی نه چندان کارشناسی نموده و آن را با عجله در مجلس اعلام وصول کنند؟

- در چه نقطه‌ای افرادی به این جمع‌بندی رسیدند که باید به موازات دولت به فکر تدوین یک طرح قانونی برای مدیریت تعارض منافع بیفتند؟ آیا پای منافع شخصی و جناحی در میان بود که تهیه یک طرح جدید و موازی را ایجاب می‌کرد یا در روند اقدام کارشناسی دولت برای تهیه لایحه خللی وجود داشت و زمین بازی مناسبی برای همه شرکا تعبیه نشده بود که سبب شد عده‌ای به موازی‌سازی روی آورند؟
- دولت برای حل این موازی‌کاری و پرهیز از هدررفت منابع و توان کارشناسی مصروف‌شده برای لایحه چه اقدامات و رایزنی‌هایی انجام داد؟ آیا دولت کوشش کرد با نمایندگان مجلس که طرح غیرکارشناسی فوق را ارائه کرده بودند وارد گفتگو شده و آن‌ها را متقاعد کند که لایحه دولت جامعیت و فراگیری بیشتری دارد و اگر نواقصی هم داشته باشد در مجلس قابل تکمیل و رفع است و نباید اقدام به تدوین طرح موازی در این زمینه کرد؟

این سوالات هنوز برای افکار عمومی پاسخی نیافته است و امید است که مسئولان دولتی دخیل و نمایندگان مجلس مقدم در این زمینه پاسخی به این سوالات افکار عمومی بدهند. اما مسئله این است که این سنگ‌بنای کج طی دو سال بعد تداوم یافت. با اینکه دولت در آبان ۱۳۹۸ اقدام به تقدیم لایحه پیشنهادی خود کرد، لایحه در مجلس دهم اعلام وصول نشد و بلا تکلیف باقی ماند. هر چند طرح ارائه‌شده توسط نمایندگان نیز به جایی نرسید. با تغییر مجلس و آغاز به کار مجلس یازدهم، رئیس‌جمهور طی نامه رسمی در تیر ۱۳۹۹ اقدام به ارسال مجدد لایحه به مجلس کرده و درخواست اعلام وصول لایحه و قرار گرفتن آن در دستور کار مجلس را مطرح کرد. اما به فاصله چند هفته، طرح تعدادی نمایندگان در مجلس قبل بدون هیچ تغییری مجدداً در مجلس یازدهم اعلام وصول شده و بلافاصله در دستور کار کمیسیون اجتماعی قرار گرفت. کمیسیون اجتماعی نیز در یک فاصله‌ی زمان حدوداً ۲-۳ ماهه (آبان تا دی ۱۳۹۹) اقدام به بررسی و تصویب طرح کرده و طرح برای بررسی و تصویب به صحن علنی مجلس ارسال شده است. با وضعیت پیش رو، این طرح احتمالاً در مجلس تصویب می‌شود و تبدیل به قانونی ضعیف برای مدیریت تعارض منافع خواهد شد. در واقع اولین قانون مدیریت تعارض منافع همان سرنوشتی را پیدا می‌کند که اولین قانون سلامت اداری و مقابله با فساد بدان دچار شد؛ قانونی پر ایراد، بدون ساختار و جامعیت حقوقی لازم و فاقد ضمانت‌های اجرای واقع‌بینانه.

اخباری که همین ماه‌ها از روند تصویب طرح مدیریت تعارض منافع در کمیسیون اجتماعی مجلس منتشر شده نشان می‌دهد این طرح با مقوله‌ی پیچیده و بهنجار شده‌ی تعارض منافع، برخوردی به شدت جرم‌انگارانه کرده است. در نظر گرفتن مجازات‌های سنگین و چندلایه برای افراد و کارکنانی که مشمول تعارض منافع شوند، با منطق حقوقی و راهبرد صحیح مدیریت تعارض منافع همخوانی ندارد. تعارض منافع از جنس ضوابط اخلاق حرفه‌ای کارکنان است و نیاز به ساخت هنجارهای اجتماعی مناسب و تقویت سازوکارهای حرفه‌ای درون‌سازمانی برای مدیریت دارد و قانونی که در این

زمینه تصویب می‌شود باید بر اساس همین استانداردها و قواعد تهیه شود نه اینکه مسئله را از ریل اخلاق حرفه‌ای خارج کرده و در قالب کیفی و جرم‌شناختی چندلایه بدون ابزارها و زیرساخت‌های پیشگیری لازم درآورد. امنیتی‌سازی مقولهٔ مقابله با تعارض منافع در بندهایی از طرح مصوب کمیسیون اجتماعی مجلس آشکار است و این نیز یکی دیگر از خلل‌های جدی در مدیریت پدیده‌ای نرم و پیچیده چون تعارض منافع است.

اما جدای از نقدهای متعددی که می‌توان در مورد مضامین و جهت‌گیری طرح مصوب مجلس برای مدیریت تعارض منافع مطرح کرد و نیازمند بررسی کارشناسان حقوقی است، روند کشمکش بر سر طرح و لایحه در ساختار سیاسی کشور بسیار قابل تأمل است.

یک بار دیگر فرایند را ساده‌سازی و از منظر یک ناظر بیرونی به آن نگاه کنیم: میان نخبگان سیاسی و اداری کشور اجماعی در مورد مضرات و مشکلات یک پدیده به نام تعارض منافع شکل می‌گیرد و برای مقابله با این پدیده تقسیم‌کار ناگفته‌ای میان اندیشکده‌های مجلس و دولت انجام می‌شود. اما میانه راه موازی‌کاری صورت گرفته و اجماع و همکاری فوق، جای خود را به رقابت غیرقابل فهم برخی نمایندگان مجلس با دولت برای پیشدستی در ارائه طرح مدیریت تعارض منافع می‌دهد. همین روند با جدیت ادامه یافته و حتی از اعلام وصول لایحه دولت در مجلس نیز به شکل عجیب و سوال‌برانگیزی پرهیز می‌شود تا طرح موازی در مجلس تصویب شده و به صحن علنی مجلس بیاید.

موازی‌کاری در بستری از منازعه سیاسی رخ می‌دهد و سبب هدررفت منابع و فرصت‌ها و تقویت رقابت مخرب به جای همکاری رقابت‌آمیز سالم می‌شود. مقوله‌ای کارشناسی چون تعارض منافع به زودی به محوری برای کشمکش و رقابت بی‌حاصل جناحی بدل می‌شود که نتیجه آن تصویب قانونی ضعیف در این زمینه است. در این قانون ردپای منازعات سیاسی ریشه‌دار آشکار است: به جای همکاری و هم‌افزایی دولت و مجلس و تلفیق لایحه با مفاد مفید طرح پیشنهادی برخی نمایندگان، لایحه به کلی بایگانی شده و حتی اعلام وصول نمی‌شود (ایجاد منازعه میان کاذب میان مجلس و دولت)؛ به جای سازوکار پیش‌بینی شده در لایحه که مبتنی بر شورای عالی مدیریت تعارض منافع در ساختار دولتی است، ابتکار عمل به قوه قضاییه و سازمان بازرسی سپرده می‌شود (ایجاد منازعه کاذب میان ساختار دولت و قوه قضاییه) و ...

همین یک پدیده به خوبی نشان می‌دهد هرگونه اصلاح نظام اداری و اقدامات کارشناسی نظیر شفافیت، مقابله با فساد و تعارض منافع، اصلاح ساختار بودجه، حل تعارضات بین‌سازمانی، تقویت دولت الکترونیک، اصلاح نظام رفاهی و حمایت اجتماعی، اصلاح نظام بانکداری و مالیاتی و ده‌ها پروژه‌ی ریز و درشت دیگر در ساحت اصلاح کارشناسی سیستم، اگر در ذیل یک تئوری کلان‌تر تعارض سیاسی درک و فهم نشود، می‌تواند به ضد خود بدل شود؛ چرا که این پروژه‌های به ظاهر اصلاحی خود به عاملی برای کشمکش سیاسی، تسویه حساب جناحی و تشدید ناکارآمدی و موازی‌کاری در سیستم حکمرانی بدل می‌شوند.

مسئله امروز ما، نه صرفاً اصلاحات محدود در نظام اداری بلکه یافتن راهی برای مدیریت تعارضات سیاسی نخبگان، جریان‌های سیاسی و نیروهای اجتماعی در سطوح کلان است. بدون طراحی سازوکارهایی برای فرونشاندن تعارض‌های چندلایه اجتماعی و سیاسی در میان دولت و جامعه، پروژه‌های اصلاح اداری یا تبدیل به پراکنده‌کاری‌های جزئی می‌شوند و یا خود به موضوعی برای کشاکش‌های سیاسی و جناحی بدل می‌گردند. این سرنوشتی است که مقابله با فساد اداری و اقتصادی در سیستم به آن دچار شد و یحتمل پیش روی مدیریت تعارض منافع نیز هست.

گزیده اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

حاجی میرزایی وزیر آموزش و پرورش در نشست با مدیران معاونت حقوقی و امور مجلس با اشاره به ابلاغ بخشنامه تعارض منافع در آموزش و پرورش گفت لایه‌های تعارض منافع در آموزش و پرورش می‌تواند عمیق‌تر شود و حوزه‌های بیشتری را شامل شود.

رضا اردکانیان، وزیر نیرو با اشاره به اهمیت موضوع تعارض منافع گفته باید برای مدیرانی که از طریق فراخوان منصوب می‌شوند، دوره‌های تعارض منافع برنامه‌ریزی شود و در دنیا نیز شاهد پایش، امتحان و آموزش مدیران در مباحث تعارض منافع هستیم.

سید عبدالرزاق موسوی، رئیس شورای شهر شیراز در آیین رونمایی از سامانه «سیستم اطلاعات مدیریت پروژه (PMIS)» خبر داد که دو مصوبه شورای شهر شیراز در زمینه تعارض منافع در فرصت باقیمانده از شورای پنجم به سامانه PMIS متصل خواهد شد.

محمدباقر الفت، معاون اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه خبر داد که طرح راهبردهای ۱۲ گانه‌ای برای پیشگیری از فساد اقتصادی و اداری در قوای سه‌گانه ترسیم شده که «جلوگیری از تعارض و تزاخم منافع» یکی از مهم‌ترین راهبردهای تعیین شده در سند مذکور است.

سید ناصر موسوی لارگانی، رئیس فراکسیون کارآفرینان مجلس در نامه‌ای به وزیر بهداشت، وجود تعارض منافع در این وزارتخانه را مانع رونق تولید داخلی از جمله در مورد مرکز تولید ایمپلیمنت اصفهان خواند.

سیدحسین معروف، عضو هیات نمایندگان اتاق ایران، با اشاره به طرح اصلاح قانون اتاق، از حذف دخالت روسای اتاق در چیدمان عوامل نظارت بر انتخابات هیات نمایندگان اتاق ایران در این طرح حمایت کرده و دخالت روسای اتاق در این زمینه را مصداق ۱۰۰ درصدی تعارض منافع خوانده است.

رضا باقری اصل، دبیر شورای اجرایی فناوری اطلاعات با اشاره به پروژه سلامت الکترونیکی اظهار داشته که تعارض منافع برخی پزشکان و دست‌اندرکاران حوزه سلامت نمی‌تواند مانعی جدی مقابل اجرای این پروژه باشد و به موارد استثنایی محدود خواهد شد.

بررسی لایه‌های تعارض منافع در آموزش و پرورش با عمق بیشتر

محسن حاجی میرزایی (وزیر آموزش و پرورش) - ۳ اسفند ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

حاجی میرزایی وزیر آموزش و پرورش در نشست با مدیران معاونت حقوقی و امور مجلس با اشاره به ابلاغ بخشنامه تعارض منافع در آموزش و پرورش گفت: لایه‌های تعارض منافع در آموزش و پرورش می‌تواند عمیق‌تر شود و حوزه‌های بیشتری را شامل شود. با افزایش عمق لایه‌های تعارض منافع در آموزش و پرورش می‌توانیم شفاف‌تر و دقیق‌تر عمل کنیم. در حوزه تخلفات اداری باید بررسی کنیم چه تخلفاتی در آموزش و پرورش شکل می‌گیرد. باید راهکارهای پیشگیری از تخلفات را بررسی کرد و بر اساس آن اصلاحاتی تنظیم کرد تا خطاها کمتر شود. وی در پایان در حوزه تخلفات اداری بر تناسب خطا و جزا و رعایت حریم افراد در هیات‌های رسیدگی به تخلفات اداری تأکید کرد.

✉ خبرگزاری مهر

لزوم تبدیل تعارض منافع به یکی از استانداردهای قانون‌گذاری

احسان پرنیان (کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس) - ۴ اسفند ۹۹

◀ طرح و لایحه تعارض منافع

طرح اخیر تعارض منافع که در مجلس شورای اسلامی در حال بررسی است با هدف رفع تعارض منافع شخصی تدوین شده است و به ساختارها و سازمان‌ها ورودی صورت نگرفته است. تعارض منافع ساختاری به شدت پیچیده است و جهت رفع آن در دستگاه‌های مختلف باید به صورت مصداقی و دستگاه به دستگاه ورود کرد و ناظر به هر دستگاه ساختار را اصلاح کرد؛ و به همین دلیل است که در طرح فعلی تعارض منافع تنها به حوزه تعارضات میان فرد و وظیفه پرداخته شده است (سهامداری همزمان، اشتغال همزمان، درب‌های گردان و...) تعارض منافع نیازمند این است که ادبیات آن گسترش یابد و در لایه‌های مختلف اجتماعی و سیاسی مورد توجه قرار گیرد. موضوعی که در ده سال گذشته در رابطه با شفافیت اتفاق افتاده است و در حال حاضر افراد با اصل موضوع شفافیت مخالفت نمی‌کنند. اما در رابطه با تعارض منافع همچنان به این مرحله نرسیده ایم و با اصل موضوع نیز بعضاً مخالفت‌هایی صورت می‌گیرد.

در حال حاضر مقدمات قانون نویسی در کشور رعایت نمی‌شود و دارای ابهامات و اشکالات متعدد در قوانین هستیم و این موضوع باعث شده است تا در مواردی مانند ایرادات نگارشی و ابهامات متن‌های بمانیم و به موضوع نقد و بررسی محتوای قوانین نرسیم. تعارض منافع تا زمانی که جزء استانداردهای قانون نویسی در کشور تبدیل نشود به صورت کامل موفق نخواهد بود. در واقع هرچیزی که در حال تصویب در نظام حقوقی کشور است از منظر وجود یا عدم وجود تعارض منافع نیز مورد بررسی قرار گیرد؛ و در مرحله بعد اقدام به شناسایی مصادیق تعارض منافع در قوانین فعلی کنیم.

✉ پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت

تعارض منافع در نظام حکمرانی

رضا پهلوان (اندیشکده شفافیت برای ایران) - ۵ اسفند ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

تعارض منافع به عنوان یک مفهوم عام در تمام عرصه‌های اجتماعی از روابط خانوادگی تا روابط بین سازمان‌ها وجود دارد. خروجی موقعیت‌های تعارض منافع در هر عرصه‌ای متفاوت است. یکی از عرصه‌های مهم، حوزه حکمرانی است. از آن جایی که حکومت نماینده و مدافع حقوق عمومی جامعه است، انتظار می‌رود در تحقق منافع به جا و خیر جمعی کوشا باشد. بنابراین شناخت و بررسی مفهوم تعارض منافع در حوزه حکمرانی بسیار ضروری است. مثال زیر می‌تواند در فهم موقعیت‌های تعارض منافع در حوزه حکمرانی راهگشا باشند: در یک مزایده دولتی، شرکت (الف) به عنوان ناظر و شرکت (ب) به عنوان مجری یک پروژه، انتخاب می‌شوند. این نظارت در حالی صورت می‌گیرد که بیش از ۵۰ درصد سهام شرکت (ب) متعلق به شرکت (الف) است.

🔗 شفافیت برای ایران

دخالت روسای اتاق در چیدمان عوامل نظارت بر انتخابات هیات

نمایندگان اتاق ایران: مصداق تعارض منافع

سیدحسین معروف (عضو هیات نمایندگان اتاق ایران) - ۳ اسفند ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه کسب و کارها و بازرگانی

نه تمام بخش خصوصی اعضای هیات نمایندگان اتاق ایران اند و نه تمام هیات نمایندگان اتاق ایران مخالف با طرح اصلاح قانون اتاق ایران که رئیس مرکز پژوهش‌های اتاق ایران از مخالفت بخش خصوصی با آن سخن گفته‌اند. از ایرادات وارده به طرح اصلاح قانون اتاق یکی کم‌رنگ شدن نقش نمایندگان اتاق در شورای عالی نظارت و دیگری حذف دخالت روسای اتاق در چیدمان عوامل نظارت بر انتخابات هیات نمایندگان اتاق ایران شده است. علاوه بر تعارض منافع جدی در هر دو مورد، عملکرد نامناسب و غیرعادلانه عوامل اتاق در شورای عالی نظارت در جریان شکایات واصله از اتاق‌های مختلف در انتخابات گذشته بود که طراحان طرح را به این صرافت انداخت که ضروری است که عوامل اتاق در شورای عالی نظارت را حذف کنند. همگان از نقش بازدارنده نمایندگان اتاق در رسیدگی به شکایات از اتاق در شورای عالی نظارت متفق‌القولند بدیهی است که وقتی شکایتی از اتاق یک یا چند نماینده اتاق در شورای عالی مطرح شود آن نماینده نهایت تلاش را به رأی توقف جریان شکایت به کار گیرد و این عملاً اخلال در رسیدگی لازم است که نهاد نظارتی مصون از اتهام دخالت مؤثر در انحراف در رسیدگی باشد و چون شان تشکیل شورای عالی نظارت، اتاق و موضوعات آن است، لاجرم نباید نماینده‌ای از اتاق در آن شورا حاضر باشد. وفق مقررات جاری، وظیفه چیدمان عوامل نظارت بر انتخابات بر عهده رئیس اتاق ایران و اتاق‌های شهرستان‌هاست. ۱۰۰ درصد تعارض منافع به شکلی که در تمام دوره‌های گذشته لیست‌های انتخاباتی که روسای اتاق‌ها سر لیست آن بوده‌اند، برنده انتخابات اتاق شده‌اند. این جانب متوجه ارتباط توقف این رویه نادرست با تضعیف جایگاه اتاق در نظام بین‌المللی که مورد اشاره قرار گرفته، نشده‌ام.

🔗 پایگاه خبری اتاق ایران

همه در معرض خطر تعارض منافع هستیم

سید عبدالرزاق موسوی (رئیس شورای شهر شیراز) - ۳ اسفند ۹۹
 ◀ تعارض منافع در شوراها و شهرداری

به نظر می‌رسد یکی و شاید مهمترین بستر فساد تبعیض و تعارض منافع است. در موضوع تبعیض و این که بدترین نوع تبعیض، تبعیض در اجرای قانون است که خود یکی از مصادیق کلی تعارض منافع است، قبلاً مطالبی را عرض کردم که البته این نوع از تبعیض متوجه آنانی است که از قدرت و اختیارات قانونی برخوردار هستند و به میزان بهره‌مندی از این اقتدار به همین میزان هم می‌توانند زمینه تبعیض را فراهم کنند. تعارض منافع چیست؟ چه رابطه‌ای بین آن و فساد وجود دارد؟ تعارض منافع زمانی اتفاق می‌افتد که کارکنان از موقعیت خود سوء استفاده می‌کنند، ولی فساد زمانی واقع می‌شود که کارکنان از موقعیت خود سوء استفاده کرده اند. بنابراین وجود تعارض منافع همیشه منجر به فساد نمی‌شود، اما وقوع هر فسادی در بستر یک تعارض منافع رخ می‌دهد.

اگر بخواهیم به موضوع دقیق نگاه کنیم، همه ما در موضع تعارض منافع هستیم. در مصوبه شورای اسلامی شهر، در تعریف تعارض منافع گفته است: تعارض منافع شخصی در انجام وظیفه بی طرفانه و بدون تبعیض وظایف حرفه‌ای و اختیارات قانونی. هرکسی که بنا به موقعیت حرفه‌ای و قانونی عهده دار وظیفه‌ای در مقابل دیگران است، در موقعیت تعارض منافع است. ما، اعضای شورا، مدیران شهرداری، مدیران دستگاه‌های خدمتگذار در این شهر و استان در هر بخشی و کارکنان در همین موضع هستیم. لذا همه ما در معرض خطر هستیم و این میزان خطر بستگی به میزان اختیارات و اقتدار ما دارد. با این شرایط چه باید کرد؟ در مصوبه شورا ما برای کنترل حداقلی خطرات ناشی از این تعارض منافع، اقداماتی را پیش بینی کرده‌ایم و بر اجرای آن هم باید نظارت دقیق داشته باشیم. اما به نظر می‌رسد، برای حل اساسی این تعارض اقداماتی از جمله موارد زیر را باید انجام داد.

- یک، باید مصادیق تعارض منافع را تا آنجا که ممکن است احصا کنیم.
- دو، فرآیند امور و کارها را هر چه می‌توانیم شفاف و آسان کنیم.
- سه، نظارت عمومی و کنترل را باید تقویت و تشدید کرد.
- چهار، برخی قوانین را باید اصلاح، تنقیح و ساده کرد.
- پنج، مجازات‌های قانونی را اعمال و در موضوع نقض حقوق مردم باید شدت عمل داشت.
- شش، مدیران شایسته و پاک دست را تشویق و با مدیران متخلف و خاطی برخورد شود.
- هفت، نهادهایی که در زمینه شفافیت و تعارض عمومی فعالیت می‌کنند را حمایت کنیم.

و در نهایت فکر می‌کنم، مهم ترین عامل بازدارنده، از خطرات تعارض منافع، پاکدستی، تعهد و تخصص افراد است. بنابراین، در گزینش مدیران باید مدیران پاکدست، متعهد و متخصص را انتخاب و حمایت کنیم. یکی از مصادیق مهم تعارض منافع همین انتخاب و گزینش مدیران است.

توصیه به انتشار گزارش دو مصوبه تعارض منافع توسط شهرداری

سید عبدالرزاق موسوی (رئیس شورای شهر شیراز) - ۴ اسفند ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی شوراهای و شهرداری

سید عبدالرزاق موسوی در آیین رونمایی از سامانه «سیستم اطلاعات مدیریت پروژه (PMIS)»، سامانه «مدیریت حمل و نقل بار» و سامانه «سبزینه» از شهرداری شیراز درخواست کرد که دو مصوبه مربوط به بحث تعارض منافع را تحلیل کرده و گزارش آن را در اختیار عموم قرار دهد تا اهمیت این اقدامات ساختاری منحصر به فرد و ماندگار که آیندگان آثارش را خواهند دید، بر همگان مشخص شود. سامانه PMIS نحوه حفاظت از منابع، هزینه کرد و اولویت‌بندی پروژه‌ها را نشان می‌دهد. موسوی اظهار داشت: معتقدیم این سامانه با وجود ارزشمند و منحصر به فرد بودن با آن چه می‌خواستیم و می‌خواهیم همچنان فاصله دارد؛ با وجود این، دو مصوبه نیز در زمینه تعارض منافع داشتیم که در فرصت باقیمانده از شورای پنجم به سامانه PMIS متصل خواهد شد.

شهرداری سالانه ۱۵۰۰ قرارداد به صورت میانگین با افراد و مجموعه‌های مختلف منعقد می‌کند که می‌توان براساس آن، حجم گردش مالی شهرداری را بررسی کرد. همه هزینه‌ها و اقدامات در چارچوب این قراردادها به تصویب می‌رسد و سامانه PMIS تاکید می‌کند که این بودجه‌ها باید در کجا خرج شود و از همین رو است که شورا برای به ثمر رسیدن آن اصرار بسیاری کرد. از لحظه‌ای که درخواستی مطرح می‌شود تا برآورد آن و مطرح شدنش در کمیسیون و طی دیگر مراحل در این سامانه ثبت می‌شود و قابل رصد است.

✉ خبرگزاری ایلنا

راهبرد جلوگیری از تعارض و تراحم منافع برای قوای سه‌گانه

محمدباقر الفت (معاون اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه) - ۵ اسفند ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

محمدباقر الفت با اشاره به دستورالعمل سومین جلسه شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم، اظهار داشت: در این جلسه طرح «تعیین سازوکار و نحوه مشارکت موثر قوای سه‌گانه در پیشگیری از فساد اقتصادی و اداری» مورد بحث و بررسی قرار گرفت که بر اساس این طرح راهبردهای ۱۲ گانه‌ای برای پیشگیری از فساد اقتصادی و اداری ترسیم شده است و در ذیل هر یک از راهبردها، اقدامات اجرایی و گام‌های مرتبط با آن تدوین شده است. «جلوگیری از تعارض و تراحم منافع» یکی از مهم‌ترین راهبردهای تعیین شده در سند مذکور به شمار می‌رود. در این جلسه کلیات طرح مورد تأیید اعضا قرار گرفت و مقرر شد از طریق دبیرخانه شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم ضمن اولویت‌بندی راهبردهای ۱۲ گانه نسبت به تمرکز بر روی راهبردهای مرتبط با «ارتقاء شفافیت»، «جلوگیری از تعارض منافع» و «تقویت مسئولیت‌پذیری در انجام وظایف قانونی» اقدام شود.

✉ پایگاه خبری - تحلیلی آوای جامعه

مصوبه کمیسیون تلفیق؛ چگونه تعارض منافع فقر را دامن می‌زند؟

موسسه مضاف - ۵ اسفند ۹۹

◀ تعارض منافع در مجلس

گرچه دولت طبق قانون بودجه مامور بود در سال جاری از خانه‌ها و خودروهای لوکس مالیات اخذ کند اما از ابلاغ آن سرباز زد. و شاید تنها دلیلی که بتوان برای آن یافت این است که این پایه مالیاتی جدید شامل خودشان میشد. سالهاست سازمان مالیاتی با عنوان «خوداظهاری» منتظر نشسته مودیان خودشان خیلی شیک و اخلاقی مالیات بدهند، و هیچ کس برای مقابله با فرار مالیاتی کاری نمیکند. تصویب سایر پایه‌های مالیاتی جدید نیز در دوره‌های نفع شخصی و منافع جامعه مانده و عزمی برای آن وجود ندارد. اگر به دلایل مخالفان نگاهی بیندازیم می‌بینیم جز تعارض منافع، دلیل قانع کننده دیگری وجود ندارد.

از همه تلخ تر و در عین حال حیرت انگیز، مصوبات امسال کمیسیون تلفیق است. خط فقر با اغماض بسیار زیاد درآمد ۵/۴ میلیون تومان اعلام شد، اما خط شروع اخذ مالیات توسط کمیسیون تلفیق ۴ میلیون در نظر گرفته شده است. در مقابل طبق مصوبه این کمیسیون، قضات و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها، که از اقشار پردرآمد و مرفه جامعه هستند بدون آنکه دلیل خاصی برایش ذکر شود، از پرداخت مالیات معاف شدند. اعضای کمیسیون تلفیق با هر تحصیلات و رشته‌ای، تقریباً همگی هیئت علمی دانشگاه هستند و این مصوبه تنها یک امتیاز صنفی و قبیله‌ای است که برای خود در نظر گرفتند. یک پارتی بازی در حد کلان جامعه! بودجه و درآمد کشور را در اختیار دارند و برای خودشان از آن سهم و جیره خاص تعیین میکنند. اما از درآمدهای زیر خط فقر مالیات می‌گیرند.

تعارض منافع کمر کشور را خم کرده است. اگر قرار است هر کس به فکر منافع فردی و صنفی و طبقه خودش باشد، پس عنوان نماینده مردم آن هم از نوع انقلابی‌پس چیست که به دوش می‌کشند؟ بودجه و درآمد کشور حق آن کارگری که هیچ نماینده صنفی در مجلس ندارد هم هست. این چه شکل تصمیم‌گیری است که ثروتمندان را هر روز ثروتمندتر و فقرا را هر روز فقیرتر می‌کند؟

🔗 سایت موسسه مضاف

راهکارهای مدیریت موقعیت‌های تعارض منافع چیست؟

زهرا سروشفر (کارشناس پژوهشی مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه) - ۵ اسفند ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

برای مدیریت هر یک از موقعیت‌های تعارض منافع، روش‌ها و شیوه‌هایی مشخص شده است تا بتوان تا حد ممکن آن‌ها را کنترل نمود. در کنار این موارد خاص راهبردهایی نیز برای مدیریت موقعیت‌های تعارض منافع به صورت کلی و عام مطرح هستند اما راهکارهای مبتنی بر موقعیت نیز وجود دارند از جمله: متأثر کردن قاعده گذار از نتایج اجرای قواعد یا تفکیک قاعده گذار و مجری؛ تفکیک ناظر و نظارت شونده؛ برطرف کردن تعارض میان درآمدها و وظایف سازمان؛ برطرف کردن تعارض بین وظایف یک سازمان؛ تغییر قواعد در فرایندهای کارشناس محور.

🔗 مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه

تعارض منافع این کشور را به خاک سیاه می‌نشانند

محمد فاضلی (استادیار جامعه‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی) - ۵ اسفند ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

تعارض منافع به طور ساده به این معنا است که یک فردی در یک موقعیتی، درباره یک مسئله‌ای تصمیم می‌گیرد که در منافع خود اثر دارد. فرض کنید بنده چشم پزشک هستم. حال بنده را رئیس شورا کردند و می‌خواهم در مورد سهم پزشکان قلب و چشم از بودجه وزارت بهداشت تصمیم بگیرم. اساتید دانشگاه در مورد منافع خود در دانشگاه تصمیم می‌گیرند، پزشکی که عضو کمیسیون بهداشت مجلس شورای اسلامی است، قانونی می‌گذارد که در منافع خود موثر است. مصداق این را می‌توان مشاهده کرد.

رئیس یکی از کمیته‌های سنا آمریکا به دلیل شغلش، گزارش‌های از قبیل گزارش‌هایی درباره تأثیر کرونا بر بازارهای مالی دریافت می‌کرد. این فرد بعد از دریافت این گزارش سهام خود را در بورس فروخته است. حال چند ماه است که به خاطر این موضوع سمتش را از او گرفتند و در دادگاه برای او که به سبب اینکه شما به واسطه اطلاعاتی که را دریافت کردید و بر منافع شما اثر گذاشته است، پرونده باز شده است.

حال ما یک سری افراد را داریم که خود سهامدار عمده و تصمیم گیرنده بورس است. بنده بارها نوشتم که تعارض منافع این کشور را به خاک سیاه می‌نشانند. بنده اگر خود پزشک و استاد دانشگاه و سهامداران بورس هستم نباید که برای آن‌ها تصمیم بگیرم.

🔗 دیدار نیوز

تعارض منافع نمی‌تواند مانع پروژه سلامت الکترونیکی باشد

رضا باقری اصل (دبیر شورای اجرایی فناوری اطلاعات) - ۶ اسفند ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی سلامت و درمان

عملیاتی کردن پروژه سلامت الکترونیک به شفافیت در حوزه سلامت و کاهش فساد کمک می‌کند. نگاه ما به بحث شفافیت در برخی پروژه‌ها هدف و در برخی دیگر محصول است. در پروژه سلامت الکترونیکی شفافیت محصول است و نه هدف. بحث درمان و استاندارد شدن درمان در کشور اولویت اصلی ماست؛ بنابراین تعداد ذی‌نفعانی که سو نفع می‌برند یا تعارض منافع دارند طبیعتاً در چرخه سلامت الکترونیک کشور زیاد نیستند.

در مسئله سلامت الکترونیکی و نسخه‌نویسی الکترونیکی صحت چرخه درمان و به‌طور مشخص اینکه پزشک تنها مجاز به تجویز داروهای مربوط به حوزه درمان خودش باشد و... برای ما اولویت بالاتری از چرخه فساد دارد؛ هر چند ریشه‌کنی فساد در مسئله سلامت الکترونیکی را رد نمی‌کنم و شاید از جمله اهداف دولت هم باشد ولی به نظرم فساد ستیزی و شفافیت محصول کار بزرگ اجرای سلامت الکترونیکی است. از این جهت فکر می‌کنم که مقاومت‌ها به‌واسطه این خدمتی که فراهم می‌شود استثنا خواهد بود نه عمومی.

🔗 وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

ضرورت پایش، امتحان و آموزش مدیران در مباحث تعارض منافع

رضا اردکانیان (وزیر نیرو) - ۶ اسفند ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی نیرو و انرژی

یکی از زمینه‌هایی که اگر به درستی به آن پرداخته و برای مدیران و کارکنان تبیین شود در سالم‌سازی، پاکسازی، ایمن‌سازی محیط کار و حفظ منابع انسانی نقش تعیین کننده‌ای دارد، موضوع مدیریت تعارض منافع است. مدیریت تعارض منافع در وزارت نیرو باید تبدیل به قاعده و ضابطه شده و افراد آموزش ببینند که یکی از پیش شرط‌های انتخاب مدیران از طریق فراخوان، وجود چنین سیستم‌هایی است. باید مصادیق تعارض منافع به تفکیک سطوح مدیریتی احصا شود چرا که وجود تعارض منافع، ممکن است در تصمیم‌سازی یا تصمیم‌گیری‌های افراد تاثیر بگذارد. تعارض منافع مفهوم وسیعی داشته و در دنیا هم روی آن کار شده است. دلیل ورود کارکنان به موضوعات مصداق تعارض منافع، بعضاً ناآگاهی است. بخشی از گزارش نهادهای نظارتی هم ناشی از ناآگاهی مدیران و کارکنان از این موضوعات است. باید برای مدیرانی که از طریق فراخوان منصوب می‌شوند، دوره‌های تعارض منافع برنامه‌ریزی شود. در دنیا نیز شاهد پایش، امتحان و آموزش مدیران در مباحث تعارض منافع هستیم.

برق نیوز

نیازمند ایجاد کمیسیون مستقل مدیریت تعارض منافع هستیم

داور درخشان (کارشناس پژوهشگاه قوه قضاییه) - ۸ اسفند ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

تعارض منافع تنها اقتصادی نیست و تمامی حوزه‌های اجتماعی فرهنگی سیاسی و اقتصادی را در بر می‌گیرد و از این جهت بسیار واجد اهمیت است. مواردی مانند شهرداری ها، وزارت کشور، سازمان بهزیستی و تامین اجتماعی دارای تعارض منافع‌های گسترده‌ای هستند که منجر به ناکارآمدی و افزایش فساد در این مجموعه‌ها شده است. هنوز در رابطه با مفهوم تعارض منافع در کشور با چالش‌ها و واژگانی مواجه هستیم و افراد مختلف به دلایل سیاسی و برای تقلیل موضوع، از واژه‌های دیگری استفاده می‌کنند و همین موضوع عاملی شده که اکثر اوقات ما در مفهوم با چالش مواجه شویم. عموماً ما مشکلی که در تعارض منافع داریم، این است که نگاه به تعارض منافع صرفاً نگاه مبارزه با فساد است؛ یعنی ما جلوی تعارض منافع را می‌گیریم تا با فساد مبارزه کنیم؛ در صورتی که موارد متعددی خروجی تعارض منافع منجر به ناکارآمدی دستگاه‌ها می‌شود که لزوماً فساد در دستگاه هم نیست.

تجربه جهانی مدیریت تعارض منافع نشان می‌دهد که نیازمند نهاد متولی در این حوزه هستیم. بسیاری از کشورها در راستای مدیریت تعارض منافع نهاد متولی تعیین کرده اند. در امریکا اداره اصول اخلاقی دولت ایجاد شده است، در کره جنوبی کمیسیون مستقل مبارزه علیه فساد تشکیل شده است و در بسیاری از کشورهای اتحادیه اروپا نیز یک متولی مستقل مسئول مدیریت تعارض منافع است. نهادهای فعلی کشور توانایی مدیریت تعارض منافع را ندارند و لازم است کمیسیون مستقل مدیریت تعارض منافع با حضور تشکل‌های مدنی به صورت فرا قوه‌ای ایجاد شود.

پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام

تعارض منافع کانون وکلا، عامل بروز انحصار در اخذ پروانه وکالت

محمد حسن آصفری (عضو کمیسیون شوراها و امور داخلی مجلس) - ۶ اسفند ۹۹

◀ تعارض منافع در نظام حقوقی و قضایی

مبارزه با تعارض منافع کمک فراوانی به اعتمادسازی نزد مردم، جلوگیری از رانت و سوءاستفاده‌های موجود می‌کند. قانون تعارض منافع اگر در کشورمان تصویب شود جلوی خیلی از اقدامات، سوءاستفاده‌ها و رانت‌خواری‌ها گرفته می‌شود. ایجاد انحصار در هیچ کسب و کاری پذیرفته نیست، وکالت هم یکی از آن‌ها می‌باشد. وکالت کسب و کار است و نباید در آن انحصار باشد. کانون وکلا باید صلاحیت علمی را مبنای اخذ پروانه وکالت قرار دهد. صلاحیت علمی باید جایگزین ظرفیت‌های عددی در اخذ پروانه وکالت شود. سالانه تعداد زیادی از دانشجویهای که فارغ التحصیل رشته حقوق هستند به دلیل ظرفیت‌های عددی موجود نمی‌توانند پروانه وکالت اخذ کنند. در صورتی که صلاحیت علمی مبنا و معیار اخذ پروانه وکالت باشد، اشتغال‌زایی زیادی صورت می‌گیرد و شاهد رقابتی و باکیفیت‌تر شدن بازار وکالت خواهیم بود.

✉ خبرگزاری مهر

مصادیق فرضی تعارض منافع در شهرداری رشت

نقی هدایتی - ۸ اسفند ۹۹

◀ تعارض منافع در شوراها و شهرداری

تعارض منافع مجموعه‌ای از شرایط است که موجب می‌گردد تصمیمات و اقدامات حرفه‌ای، تحت تأثیر یک منفعت ثانویه قرارگیرد. تضاد منافع یا تعارض منافع در مفهوم ذکر شده به معنای منافع متفاوت اقشار مختلف جامعه از یک رویداد سیاسی، اجتماعی و یا حتی حقوقی قلمداد نمی‌شود، در این حالت هر چند منفعت یکی در تضاد با منفعت دیگری یا جامعه است اما نمی‌توان گفت که تعارض یا تضاد منافع وجود دارد. تعارض یا تضاد منافع زیربنای بروز بسیاری از مشکلات از جمله فساد است. برخی از مصادیق تعارض منافع در مدیریت شهری رشت:

- ۱- به شهرداری فشار بیاورید که حتما فامیل و یا نیروی وابسته به شما در فلان پست منصوب شود.
- ۲- به شهرداری فشار بیاورید که حتما فلان پروژه به فلان پیمانکار مورد علاقه عضو شورا واگذار شود.
- ۳- به شهرداری فشار بیاورید که فلان پیمانکار در اولویت دریافت مطالبات باشد.
- ۴- به شهرداری فشار بیاورید که مصالح پروژه‌ها از فلان کارخانه یا شرکت خریداری شود.
- ۵- با پرونده‌های تخلفات خاص ماده صد شهرداری، مهربانانه‌تر برخورد شود.
- ۶- اطلاعات مالی حساب‌های شهرداری به طلبکاران خاص داده شود.
- ۷- با طرح‌ها و لوایح ویژه براساس منافع، موافقت یا مخالفت شود.
- ۸- از ابزار سوال و استیضاح برای امتیازگیری از شهردار استفاده شود.

✉ پایگاه خبری تحلیلی توسکانیوز

برکناری رئیس شرکت هواپیمایی تونس ایر و اعتصاب کارکنان

علفه حمدی (رئیس شرکت هواپیمایی تونس ایر) - ۶ اسفند ۹۹

◀ نمونه‌های جهانی تعارض منافع

معز شقشوق وزیر حمل و نقل تونس از برکناری رئیس شرکت هواپیمایی تونس ایر، خانم علفه حمدی خبر داد. این برکناری پس از آن روی داد که خانم حمدی از پاسخ به دعوت وزیر برای یک دیدار و ملاقات کاری امتناع ورزیده بود. وی در توضیحات خود افزوده که خانم حمدی که به تازگی به سمت ریاست شرکت تونس ایر منصوب شده بود، پروتکل‌های اداری را رعایت نمی‌کرد.

خانم حمدی هم در واکنش به برکناریش از سمت مدیر عاملی شرکت تونس ایر در بیانیه‌ای مکتوب به دولت حمله کرده و از همکاری نکردن وزارت دارایی برای حل مسائل مالی ایجاد شده برای این شرکت و نجات آن به شدت انتقاد کرده و برخی مقامات دولتی را به تضاد منافع متهم کرده است و گفته که این مقامات چون خودشان مالک شرکت‌های هواپیمایی کوچک هستند، اراده‌ای برای حل بحران نداشته‌اند.

✉ خبرگزاری تسنیم

حسابرسی مستقل و پیشگیری از تضاد منافع

تیم محتوای فرایام - ۸ اسفند ۹۹

◀ تعارض منافع در کسب‌وکارها و بازرگانی

حسابرسی مستقل به حسابرسی گفته می‌شود که توسط افراد یا شرکت‌هایی مستقل و به صورت حرفه‌ای اقدام به ارائه خدمات حسابرسی می‌کنند. معمولاً این افراد از جانب مدیران شرکت‌ها فراخوانی می‌شوند و در قالب یک قرارداد اقدام به حسابرسی مالی یک مجموعه می‌کنند. صورت‌های مالی شرکت‌ها نیاز به اعتبارسنجی دارند. حسابرس مستقل به عنوان یک شخص ثالث و غیر ذی‌نفع که تخصص کافی را در این زمینه را دارد، صورت‌های مالی شرکت‌ها را بررسی کرده و نظر قطعی خود را اعلام می‌کند.

یکی از مهم‌ترین منابع اطلاعاتی تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران، مدیران، اعتباردهندگان، نهادهای نظارتی، اتحادیه‌های صنفی و کارگری، تحلیل‌گران مالی، دولت و غیره صورت‌های مالی آماده شده از طریق مدیران است. این تهیه‌کنندگان به عواملی از جمله تضاد منافع احتمالی با دیگر گروه‌های استفاده‌کننده اطلاعات، جانب‌داری از منافع یکی از گروه‌های استفاده‌کننده اطلاعات، منافع شخصی یا سازمانی، خوب نشان دادن وضعیت شرکت، دریافت اعتبار با نرخ بهره مناسب، کم کردن مالیات، بالا بردن پاداش، پایداری مدیریت و غیره ممکن است اقدام به منتشر کردن اطلاعاتی کنند که موجب گمراهی استفاده‌کنندگان شود.

اغلب استفاده‌کنندگان اطلاعات صورت‌های مالی یعنی سرمایه‌گذاران و مالکان موسسات برای مانع از دستکاری احتمالی اطلاعات از طریق تهیه‌کنندگان از نمایش مطلوب وضعیت موسسات خود در صورت‌های مالی، رسیدگی مطلوبیت صورت‌های مالی را به حسابرسان می‌سپارند.

✉ فرایام

تعارض منافع در وزارت بهداشت، محل رونق تولید داخلی است

سید ناصر موسوی لارگانی (رئیس فراکسیون کارآفرینان مجلس) - ۸ اسفند ۹۹
◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

نامه رئیس فراکسیون کارآفرینان مجلس خطاب به وزیر بهداشت: در خصوص چوب لای چرخ گذاشتن‌های مراکز تولیدی می‌توان ردی را هم در بخشی از مجموعه تحت مدیریت شما دید که موانع جدی را برای تولیدکنندگان ایجاد کرده اند. از جمله می‌توان به مرکزی زمین گیر شده در حوزه تولید ایمپلنت اشاره کرد که توسط دکتر باقر زمانی در اصفهان راه اندازی شده است. در رسیدگی به این موضوع متوجه شدم که اداره کل تجهیزات پزشکی با توجیهاتی مانند عدم رعایت استانداردها در تولید باعث شده این سرمایه بزرگ زمین گیر شود.

تعارض منافع ناشی از سود کلان واردات با ایجاد مانع بر سر راه تولید داخلی چیست؟ چرا باید مرکز راه اندازی شده توسط تولید کنندگان داخلی از جمله دکتر باقر زمانی در حال خاک خوردن باشد اما در همان حال ایمپلنت‌های تقلبی و غیراستاندارد وارداتی در بازار جولان بدهند؟ پذیرفته نیست کسانی مسئول تایید ایمپلنت تولید شده در مرکز یاد شده باشند که خود تاجران و در واقع سودجویانی در لباس کارشناس وزارت بهداشت باشند. معلوم است کسی که از راه واردات ایمپلنت تقلبی و غیراستاندارد به سودهای کلان میرسد، هنرش این خواهد بود انواع کارشکنی‌ها و موانع را تولید کند تا تولید داخلی به ثمر نرسد.

وظیفه اصلی اداره کل تجهیزات پزشکی وزارت بهداشت، نظام مند کردن وضعیت تجهیزات پزشکی در کشور و نظارت بر نحوه تولید، واردات، توزیع، عرضه، مصرف، نگهداری، صادرات، ارتقای کمی و کیفی تولیدات و وسایل پزشکی داخل کشور و نظارت بر کیفیت لوازم پزشکی وارداتی است. اما حسب بررسی‌های انجام شده اداره تجهیزات پزشکی تحت مدیریت معاون جناب عالی دارای مشکلات عدیده‌ای است که عمدتاً ناشی از تعارض منافی است که فعالیت آن اداره را به شدت تحت تأثیر قرار داده و حتی باعث شده تا مأموریت ذاتی آن اداره از حراست از استانداردهای تولیدات و تجهیزات پزشکی به سمت تأمین کننده منافع و سودجویی واردکنندگان منحرف شود. متأسفانه برخی از این وارد کنندگان خود دست اندرکار در آن اداره نیز هستند.

✉ خبرگزاری شبستان

موسسه‌ای برای حل تضاد منافع در کسب‌وکارها در افغانستان

مرکز حل منازعات تجارتي افغانستان - ۸ اسفند ۹۹

◀ تعارض منافع در کسب‌وکارها و بازرگانی

در افغانستان مرکزی برای حل منازعات تجارتي راه اندازی شده است که از جمله اهداف آن مورد زیر ذکر شده است:

- میانجیگران این مرکز مکلف اند تا تضاد منافع را شناسایی کنند؛ محرمیت قضایا را حفظ نمایند؛ و ارایه نظریات در زمینه میانجیگری و سیستم نظارتی را برای طرفین و پروسه میانجیگری راه اندازی نمایند.

موسسه‌ی انتفاعی خصوصی که برای حل تضاد منافع در کسب و کارها راه اندازی شده ابتکار قابل توجهی در این کشور همسایه است.

✉ مرکز حل منازعات تجارتي افغانستان

تحلیل فضای مجازی: راه دشوار مبارزه با تعارض منافع

زهرة سروش فر

در هفته‌ای که گذشت کلیدواژه تعارض منافع مجموعاً ۱۱۵ بار در فضای مجازی تکرار شد که از این تعداد ۳۸ بار آن در تلگرام و ۷۷ بار در توئیتر بوده است. بدین ترتیب بیشترین میزان توجه به این موضوع در فضای توئیتر بوده است. کاربران فضای مجازی به بحث‌های متفاوتی در خصوص تعارض منافع پرداخته‌اند که از آن میان می‌توان به موضوع تعارض منافع معاون سابق وزارت بهداشت، تعارض منافع در وزارت آموزش و پرورش و بحث مشکلات مداخله دولت در سازمان تأمین اجتماعی اشاره کرد.

تعارض منافع در هفته‌ای که گذشت، بار دیگر با موضوعی مربوط به وزارت بهداشت مطرح شد. چندشغله بودن یکی از معاونان این وزارتخانه توجه‌ها را به موضوع تعارض منافع جلب نمود و مباحثی را در این حوزه باز نمود. در کنار وزارت بهداشت، بخشنامه وزارت آموزش و پرورش و موفقیت و عدم موفقیت آن در فضای مجازی مطرح شد. مدیریت «دولتی» سازمان تأمین اجتماعی و رویکرد آن در قبال ذی‌نفعان دیگر سازمان از دیگر موضوعات حوزه تعارض منافع در هفته گذشته بود. در ادامه به این موارد خواهیم پرداخت.

اشتغال همزمان معاون مستعفی؛ شائبه سیاسی کاری با مقوله تعارض منافع

تعارض منافع در حوزه پزشکی یکی از حوزه‌های اصلی مطرح در تعارض منافع در ایران و بسیاری از نقاط دیگر جهان است به گونه‌ای که در یک جستجوی ساده در فضای مجازی با کلیدواژه «تعارض منافع» با متون متعددی در این زمینه مواجه می‌شویم که در صفحات اول جستجو به نمایش درمی‌آیند. از آن جایی که پزشکی با جان انسان‌ها سروکار دارد، توجه به هر نوع منافع شخصی‌ای در آن، جان افراد را به خطر خواهد انداخت و از این جهت است که مورد توجه متفکران، کنشگران و مردم هر جامعه قرار می‌گیرد.

رئیس کمیسیون اصل ۹۰ مجلس از بررسی ۴۰ شکایت علیه معاون سابق تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت خبر داده است. این شکایت‌ها مربوط به چندشغله بودن وی و منافی است که از این طریق از آن بهره‌مند شده است. در واقع گفته شده وی در یک موقعیت تعارض منافع اشتغال همزمان قرار گرفته است زیرا همزمان با معاونت وزارت بهداشت به عنوان مدیرعامل یکی از شرکت‌های دارویی تولیدکننده داروی هیپاتیت C فعالیت داشته است و آن گونه که کمیسیون اصل ۹۰ مطرح کرده، در دستورالعمل‌های صادر شده توسط وزارت بهداشت، داروی شرکت خود را داروی اصلی معرفی نموده و باعث متضرر شدن شرکت‌های دیگر شده است.

اشتغال همزمان صرفاً به معنای چندشغله بودن نیست بلکه داشتن دو شغل همزمان در بخش دولتی و خصوصی که هر دو به یک حوزه مشترک مرتبط باشند و از این طریق منافی را برای فرد دوشغله یا اطرافیانش داشته باشد، موقعیت تعارض منافع قلمداد می‌شود. در نتیجه داشتن چند شغل برای معاون سابق وزیر بهداشت الزاماً موقعیت تعارض منافع

ایجاد نکرده است بلکه دو شغل مرتبط با یکدیگر که احتمال آن برود عملکرد حرفه‌ای وی در وزارت بهداشت را تحت تاثیر منافع شخصی قرار دهد، او را در موقعیت تعارض منافع قرار می‌دهد.

با این حال مطرح شدن این موضوع چند ماه پس از استعفای اعتراضی معاون وزیر بهداشت شائبه استفاده از مسئله کارشناسانه تعارض منافع در تضادهای رایج سیاسی را به ذهن متبادر می‌کند. پیش از این در موارد زیادی چالش‌های قرار گرفتن تعارض منافع تحت الشعاع مسائل سیاسی و جناحی در این خبرنگار مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. حال اینکه چند ماه بعد از استعفای یک معاون وزیر که همان زمان اخبار و زمزمه‌هایی مبنی بر تاثیر فشارهای سیاسی در استعفای وی منتشر شده بود، پرونده تعارض منافع برای وی مطرح می‌شود، این سوال را پدید می‌آورد که چرا در زمان سال‌ها تصدی جایگاه دولتی این موضوع مطرح نشده و پیگیری نشده بود؟ استفاده سیاسی از مسئله تعارض منافع به زودی مشابه سلف آن یعنی مقابله با فساد در نظام اداری، نه تنها گرهی از مسائل کشور باز نمی‌کند که موجب سلب اعتماد و عادی‌پنداری مناسبات منفعت‌طلبانه در بخش‌های مختلف حکومت برای عموم شهروندان می‌شود.

بخشنامه وزیر آموزش و پرورش: شکست یا موفقیت؟

در اواخر خرداد ماه ۱۳۹۹، وزیر آموزش و پرورش اعلام کرد که بخشنامه مدیریت تعارض منافع در وزارت آموزش و پرورش را ابلاغ کرده است. این بخشنامه به طور ویژه نسبت به مالکیت و سهامداری مدارس و آموزشگاه‌های خصوصی توجه کرده بود که در جامعه مردم بیش از دیگر موضوعات درگیر آنها هستند. حال پس از چند ماه از ابلاغ بخشنامه از مباحث مطرح شده در فضای مجازی این‌گونه برمی‌آید که برخی این بخشنامه را بی‌تأثیر دانسته‌اند. در کانال اخبار معلم در تلگرام آمده است:

«صدور فرمان پایان تعارض منافع با تعیین ضرب العجل در آموزش و پرورش ایران ... بعد از ۶ ماه تکاپو ... بالاخره هیچ‌گونه تعارض منافع در آموزش و پرورش طبقاتی شده ایران پیدا نشد که نشد فقط یک مورد که چندین مدرسه داشت در وزارتخانه ارتقا یافت.»

از سوی دیگر وزیر آموزش و پرورش در این هفته با اشاره به همین بخشنامه خواستار نفوذ آن به عمق لایه‌های بیشتری در وزارتخانه شده است تا بتوان شفاف‌تر و دقیق‌تر عمل کرد.

مدیریت تعارض منافع کاری بسیار دشوار و زمان‌بر است زیرا کسانی که منافع‌شان در خطر است تمام قد در مقابل اجرای چنین بخشنامه‌هایی می‌ایستند و هر چقدر که این افراد در درون سازمان‌ها جایگاه بالاتری داشته باشند و در درون شبکه‌های درهم تنیده‌ای از ذی‌نفعان قرار داشته باشند، قدرت بیشتری پیدا می‌کنند و به راحتی نمی‌توان با آنها مقابله کرد. چنین کاری نیاز به عزم راسخ مدیران بالادستی از یک‌سو و همراهی و پشتیبانی اعضای جامعه از سوی دیگر دارد. مبارزه با تعارض منافع در ایران در ابتدای راه است و به همین دلیل همچنان بسیار کند و بطئی پیش می‌رود و خواست اعضای جامعه و حتی کنشگران برای تأثیرگذاری هر چه سریع‌تر آن نیز تا حدی از عدم آگاهی آنان نسبت به راهی که باید رفت، حکایت دارد.

نادیده گرفتن ذی‌نفعان اصلی سازمان تأمین اجتماعی

یکی از شکایات همیشگی کارفرمایان و کارگران به عنوان ذی‌نفعان سازمان تأمین اجتماعی در خصوص این مسأله است که این افراد باید بیشتر در تصمیم‌گیری‌ها، نظارت و دیگر امور سازمان حضور داشته باشند. سازمان تأمین اجتماعی به عنوان یک سازمان عمومی غیردولتی است و سه ذی‌نفع دارد: دولت، کارگران و کارفرمایان. اما دولت به ویژه در یک دهه اخیر نقش و کارکرد ضمانتی خود را با نقش مدیریتی عوض کرده است و در امور مدیریت سازمان دخیل شده است. این امر به شکل‌گیری موقعیت‌های تعارض منافع بسیاری انجامیده است زیرا ذی‌نفعان اصلی سازمان هر چه بیشتر به عقب رانده شده و امکان حضور در تصمیم‌گیری‌ها و نظارت بر فعالیت‌های سازمان را ندارند. در کنال تلگرام صدای مردم به این موضوع اشاره شده است:

«مدیریت کلان سازمان تأمین اجتماعی، به کلی «دولتی» است و نمایندگان واقعی و راستین بازنشستگان و بیمه‌شدگان، در مدیریت و اداره سازمان هیچ نقشی - حتی نقشی حداقلی - ندارند؛ لذا هیچ سطحی از پاسخگویی در ارتباط با نحوه هزینه‌کرد منابع مالی سازمان وجود ندارد.»

همان‌طور که مشاهده می‌شود، کاربران فضای مجازی بیش از هر چیز به موقعیت‌های تعارض منافع در سازمان‌هایی می‌پردازند که بیشترین میزان ارتباط را با آنها در زیست روزمره خود دارند و این موضوع اهمیت توجه هر چه بیشتر به اصلاح و مدیریت موقعیت‌های تعارض منافع در این سازمان‌ها را نشان می‌دهد. جلب توجه اعضای جامعه نسبت به موضوع تعارض منافع امری ضروری است اما باید توجه داشت که هر چه بیشتر افراد از این موقعیت‌ها آگاه شوند، مطالبات‌شان در مورد مدیریت و اصلاح آنها هم بیشتر خواهد شد و این امر می‌تواند همچون تیغ دو دم عمل کند که اگر خواسته‌ها و مطالبات اعضای جامعه دست کم تا حدی برطرف نشود، مطرح شدن بحث تعارض منافع نه تنها میزان اعتماد مردم را نسبت به دولت بالاتر نخواهد برد بلکه بی‌اعتمادی را تشدید خواهد کرد.

مسئله قابل توجه دیگر این است که حتی در مورد افراد و انجمن‌های کارگری و کارفرمایی که به عنوان نماینده‌ی کارگران و کارفرمایان در ارکان سازمان تأمین اجتماعی حضور داشته‌اند، همیشه موقعیت‌های تعارض منافع قابل تصور است؛ اینکه این افراد به عنوان نماینده‌ی گروهی از افراد در معرض پیگیری منافع شخصی و محدود در ارکان سازمان تأمین اجتماعی باشند یا جدا از منفعت شخصی، منافع عمومی گروه اجتماعی وسیع‌تر خود را نمایندگی کنند، مسئله مهم و قابل تاملی است. دولت‌انگاری موقعیت‌های تعارض منافع از دیگر آفت‌های درک صحیح از مقوله پیچیده تعارض منافع است؛ تعارض منافع همان‌گونه که برای کارکنان و مدیران دولتی محتمل است، برای فعالان بخش خصوصی، فعالان کارگری، خبرنگاران، فعالان مدنی و خیریه‌ای و ... هم محتمل و به طور بالقوه مطرح است.

پژوهشکده مطالعات توسعه

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۳۵

شماره سی و پنجم - ۲ تا ۸ اسفند ۱۳۹۹

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

شماره واتساپ خبرنامه: ۰۹۰۲۰۴۳۲۹۹۵

